

ŚLĄSKI RYNEK PRACY: OD WĘGLA DO GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

Województwo śląskie, historycznie będące symbolem polskiego przemysłu ciężkiego i górnictwa, przechodzi obecnie głęboką, lecz ewolucyjną transformację, która zmienia jego gospodarcze i społeczne oblicze. Proces ten, wspierany przez środki unijne i strategiczne inicjatywy, pozwala regionowi unikać masowego bezrobocia i pozycjonować się jako nowoczesny ośrodek technologiczny i usługowy.

Główna zmiana dotyczy sposobu postrzegania regionu. Choć pamięć o górnictwie pozostaje integralną częścią śląskiej tożsamości, to już nie ono, a sektor nowoczesnych usług i technologii zaczyna odgrywać dominującą rolę na rynku pracy.

Arkadiusz Kaczor, rzecznik Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, stwierdza wprost: Zdecydowanie można powiedzieć, że nasz region skutecznie zmienił wizerunek z tradycyjnego modelu, w którym dominował przemysł ciężki, na taki w którym prym wiodą nowoczesne technologie i rynek usług.

Jak dodaje, było to możliwe m.in. za sprawą świetnej bazy edukacyjnej, dobrego skomunikowania aglomeracji oraz, co kluczowe, preferencyjnych warunków inwestycyjnych w Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej.

Prof. Anna Skórska z Uniwersytetu Ekonomicznego potwierdza tę zmianę strukturalną. - Nie należy naszego regionu postrzegać przez pryzmat dominacji przemysłu ciężkiego, ale jako coraz bardziej nowoczesną, opartą na wiedzy gospodarkę – przyznaje prof. Skórska.

Choć górnictwo nadal zatrudnia znaczącą liczbę pracowników – blisko 70 tys. osób (dane GUS z marca 2025) – to nowoczesny sektor Informatyki i Komunikacji (obejmujący IT oraz branżę BPO/SSC) daje zatrudnienie niewiele mniejszej grupie osób (54 tys. osób).

STABILNOŚĆ RYNKU PRACY: TRANSFORMACJA BEZ KRYZYSU BEZROBOCIA

Jednym z największych atutów dotychczasowej transformacji województwa śląskiego jest fakt, że jest to proces kontrolowany i planowany, co pozwala uniknąć wstrząsów społecznych. Świadczą o tym chociażby statystyki dotyczące bezrobocia.

- W województwie śląskim stopa bezrobocia na koniec sierpnia 2025 roku wynosiła 4,2 %, co plasuje nas na drugim miejscu z najniższym w Polsce bezrobociem po woj. wielkopolskim. Nie ma dziś powodów, by mówić o zagrożeniu falą bezrobocia w najbliższych latach. Transformacja, którą obserwujemy to nie nagła rewolucja, lecz proces rozłożony na lata, który można dobrze zaplanować. Śląsk jest na to przygotowany – mamy fundusze, szkolenia i wsparcie dla inwestycji – wyjaśnia Arkadiusz Kaczor, rzecznik Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach.

Niska stopa bezrobocia, utrzymująca się pomimo ciągłego wygaszania kopalń czy hut, jest najlepszym dowodem na to, że rynek pracy jest bardzo chłonny. Pracodawcy w wielu branżach wciąż zgłaszają niedobór pracowników. Kluczem do pomyślnego zagospodarowania kadr z wygaszanych branż są inwestycje, które kreują nowe gałęzie gospodarki regionalnej.

- Sektory, które mogą absorbować pracowników to m.in. przemysł motoryzacyjny, maszynowy, metalowy, energetyka i nowoczesne technologie produkcyjne (Przemysł 4.0). Sys-

tematycznie rośnie także zatrudnienie w usługach rynkowych (m.in. finanse, IT, logistyka) – wskazuje prof. Anna Skórska

PRZEKSZTAŁCENIE DZIEDZICTWA: HUB GAMINGOWO-TECHNOLOGICZNY

Jedną z największych inwestycji samorządowych, która ma symbolicznie i funkcjonalnie zmienić oblicze regionu, jest budowa Dzielnicy Nowych Technologii na terenach po dawnej KWK „Wieczorek” w Katowicach. Całkowita wartość projektu szacowana jest na ponad 800 mln zł, z czego 309 mln zł pochodzi z Funduszy Europejskich dla Śląskiego.

- To inwestycja, która zmieni nie tylko przestrzeń, ale także myślenie o przyszłości regionu. Kiedyś to węgiel i stal napędzały rozwój regionu i świata, dziś są to nowe technologie, dlatego wierzę, że ten wizjonerski projekt stanie się impulsem do dalszego rozwoju. To miejsce będzie kreować przyszłość i tętnić życiem – podkreślał w sierpniu br. marszałek województwa śląskiego, Wojciech Saługa, wskazując na przełomowy charakter przedsięwzięcia.

Projekt, który wchodzi w fazę realizacji, obejmuje rewitalizację historycznych zabudowań Szybu „Pułaski”, tworząc przestrzeń dla firm z sektora gamingu, e-sportu, sztucznej inteligencji i cyfrowych technologii. W kolejnych etapach powstanie hala o powierzchni 5 tys. m z przeznaczeniem na studia filmowe, telewizyjne

Regionalne Obserwatorium Procesu Transformacji

i rozgrywki e-sportowe. Inwestycja ta stanowi bezpośredni wektor przekwalifikowania regionu na gospodarkę opartą na wiedzy.

ELEKTROMOBILNOŚĆ JAKO KIERUNEK PRZYSZŁOŚCI

Drugim strategicznym impulsem może się okazać obszar elektromobilności, który ma szansę wykorzystać długoletnie doświadczenie regionu w branży motoryzacyjnej. Niedawne podpisanie listu intencyjnego dotyczącego Centrum Nowej Mobilności jest dowodem na szukanie nowych ścieżek rozwoju.

- Wierzę, że elektromobilność to przyszłość, szansa na nowy rozdział w rozwoju województwa śląskiego. [...] Mamy potencjał przemysłowy, naukowy, znakomitych specjalistów, a przede wszystkim potencjał ludzki, by tej zmiany dokonać. Nie traktujemy transformacji wyłącznie w kategorii wyzwania, ale jako szansę – wyjaśniał marszałek Wojciech Saługa.

Utworzenie Centrum Nowej Mobilności ma stać się katalizatorem przemian, przyciągając inwestorów oraz tworząc nowe miejsca pracy i kompetencje.

PODWÓJNA TRANSFORMACJA OZNACZA WYZWANIA KOMPETENCYJNE

Warto zauważyć, że województwo śląskie stoi przed wyzwaniem „po-

dwójnej transformacji”: energetycznej i cyfrowej. Cyfryzacja i automatyzacja procesów gwałtownie zwiększają zapotrzebowanie na nowe umiejętności, jednocześnie zagrażając niektórym grupom zawodowym.

- Biorąc pod uwagę dynamikę zmian związaną z transformacją energetyczną i cyfrową należy spodziewać się, że w pierwszym etapie zmniejszy się będzie głównie popyt na pracowników o niskim poziomie kompetencji cyfrowych, wykonujących proste, rutynowe, powtarzające się czynności – przewiduje prof. Anna Skórska.

Niezbędne jest zatem inwestowanie w hybrydowe kompetencje (łączenie wiedzy w danej dziedzinie z biegłością w narzędziach cyfrowych), a także w kompetencje miękkie, takie jak krytyczne myślenie, komunikacja i umiejętność rozwiązywania złożonych problemów.

Kluczową rolę w ułatwianiu tej zmiany odgrywa Wojewódzki Urząd Pracy, dysponujący potężnymi środkami europejskimi, kwotą ponad 200 mln euro (w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji).

Te środki są kierowane do firm i osób fizycznych poprzez programy takie jak „Re-energia” (budżet blisko 160 mln zł, to wsparcie dla zielonej gospodarki) oraz możliwość korzystania ze szkoleń w ramach Bazy Usług Rozwojowych (BUR), z której

dofinansowania skorzystało już prawie 18 tys. osób.

DEMOGRAFIA, CZYLI JEDNO Z NAJPOWAŻNIEJSZYCH WYZWAŃ TRANSFORMACJI

Mimo dotychczasowych sukcesów w transformacji regionu i restrukturyzacji lokalnego rynku pracy, na horyzoncie jest sporo ryzyk związanych z tymi procesami. Największym z nich – w perspektywie długofalowej – jest demografia.

- Wyzwania demograficzne stanowią jedną z najpoważniejszych barier dla pełnego i efektywnego wykorzystania potencjału transformacji na Śląsku. Problem nie polega już tylko na redukcji etatów w górnictwie, ale na tym, kto, gdzie i jak będzie pracował w nowej, cyfrowo-zielonej gospodarce regionu – podkreśla prof. Skórska.

Jak zauważa, rosnący średni wiek pracownika i ujemne saldo migracji ograniczają liczbę dostępnych pracowników.

- W konsekwencji największy problem, który będzie się nasilał dotyczyć będzie niedoboru wysokiej jakości kapitału ludzkiego – ludzi młodych, wykształconych, którzy mogliby zasilić nowe, zaawansowane technologicznie sektory (IT, BPO, nowoczesny przemysł) – zauważa prof. Skórska.

Dane i liczby wskazują, że proces transformacji województwa śląskiego idzie w dobrym kierunku, choć w najbliższych latach będzie mu towarzyszyć kilka niewiadomych. Konieczne jest zaangażowanie wszystkich stron procesu i chęć do zmian. Wiele będzie zależało również od tempa, w jakim regionowi uda się skutecznie przekwalifikować i utrzymać wysoko wykwalifikowane kadry na tle niekorzystnych trendów demograficznych, wykorzystując potencjał takich inicjatyw jak wspomniany Hub Gamingowo-Technologiczny czy Centrum Nowej Mobilności.

Artykuł powstał w ramach projektu „Regionalne Obserwatorium Procesu Transformacji 2.0 (ROPT 2.0)” finansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach programu: Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji).